

שמעתא עמיקתא

גליון תכ"ה | תש"פ | קהילת חניכי הישיבות | רמות ב'

הלכות מצויות בשעת מגיפה גליון מיוחד עקב התפשטות נגיף הקורונה

נגיף הקורונה וסכנתו

התפשטות נגיף הקורונה וסכנתו

נגיף הקורונה (COVID-19) המתפרץ בימים אלו בעולם, מדבק בנ"א שוהים בקרבת מקום או באים במגע עם נושא נגיף זה. לפי מקורות שונים לעת עתה רוב האנשים הנדבקים (כ- 80%) אין להם צורך בטיפול רפואי וברוב המקרים מדובר במחלה קלה. עד 20% מהחולים המאובחנים מפתחים סיבוכים ושיעור התמותה (ר"ל) הינו כ- 4 % - 2% מהחולים. לפי הנראה המחלה קשה יותר בקרב מבוגרים ואנשים הסובלים מפגיעה במערכת החיסון וממחלות כרוניות דוגמת סכרת או מחלת לב. שיעור התמותה אצל מבוגרים מגיל ששים הוא כ- 8% ומגיל שבעים הוא כ- 15%. ואצל הסובלים בעיות רפואיות שונות הוא בין 11% - 6%. [נעי"פ מקורות שונים].

סימפטומי המחלה הם, חום, ביעות נשימתיות, שיעול וכו'. ועל כן מהנחיות הרשויות שהמרגיש סימפטומים אלו עליו להיכנס לבידוד בית ומניעת מגע עם בני המשפחה. למדוד חום פעמיים ביום ולהודיע לגורמים ע"מ להיבדק אם אכן נושא את הנגיף.

הוראות השלטונות למניעת ההתפשטות

בעולם מחייבים את החולים להיות בבידוד עד שיתרפאו, וכן את אלו שהיו בקרבתם כמו כן הנושאים את הנגיף אפילו אם חשים בטוב, או מי שיש להם סימפטומים המצביעים לנגיף, חייבים להיות בבידוד באופן מדי למשך שבועיים למנוע הדבקות. ובמידה שמתברר שאכן הינם חולים, הרשויות באר"י ממנים אחראים לאתר את אלו שהיו בקרבת החולה ע"מ להודיע להם שיכנסו לבידוד באופן מיד. אע"פ שאין בכח הוראות אלו למנוע התפשטות מוחלטת, מ"מ הדבר מציל חיים כי ע"י מניעת התפשטות מהירה, ניתן לתת לחולים טיפול תומך מיטב.

המלצות למניעת ההתפשטות

מלבד ההוראות שהרשויות מחייבות, יש הנחיות והמלצות ע"מ למנוע התפשטות הנגיף, כגון לשמור על הגינה, לבישת כפפות ומסכות בפנים, לשמור כל מרחק בין אנשים, לא להתאסף מעל כעשר איש (יש מהוראות העלוות להיות חיוב, כל מדינה לפי מה שהיא). לאוכלוסיות בסיכון, קשישים, אנשים עם מחלות כרוניות קשות בכל גיל, מחלות של דרכי הנשימה, חולים במחלות ממאירות ומחלות עם פגיעה במערכת החיסון וכדו', יש להקפיד ולהימנע ככל הניתן לצאת מהבית ומאירוח אנשים בבית.

חובה להישמר בשעת סכנה

איסור להכנס במצב של סכנה

אסורא סכנתא מאיסורא. [חולין ו' יז.]. ועל כן יש לזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה, ויש לחוש יותר לספק סכנה מלספק איסור, ואסור לסמוך על הנס או לסכן נפשו וכל כיצוא בזה. [נרמ"א יו"ד סי' קטז סעי' ה] ושו"ע (ח"ומ"מ סי' תכז). ועי' נבב"י (יו"ד תנ" ססי' ז) דמ"מ לצורך פרנסה שרי לסכן עצמו כי התורה התירה זאת (ומשמע מדבריו דאפי' סכנה גדולה), עיי"ש. והביאו האבנ"ז (או"ח סי' תכח אות יא). וז"כ הקרן אורה (מו"ק יד. ד"ה שוב). ועי' באג"מ (ח"ומ"מ ח"א סי' קד) שכתב שמותר להתפרנס אף כשיש חשש סכנה באופן רחוק. ועי' במ"א (רס"י קד) שמבואר שאסור להסתכן לצורך מצוה, והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא בגליון פ"ח. ועי' עוד במעיל צדקה (סי' כ"ד נחזור) הדביק שאדם רשאי ללכת ולא חיישנין משום איסור להכנס לסכנה פעמים שאף את בניו מותר לקחת עמו (ושם מייירי לענין עלוות לאר"י), עיי"ש.

מהתנורה או מדרבנן

איסור זה הוא מה"ת משום (דברים פ"ד פס' ט) "ונשמרתם מאד לנפשותיכם". [עי' ברכות (לב:). ובט"ז (או"ח סי' ס"ק א) מבואר שהוא מה"ת. וכן הוא בזהר הרקיע (מצוה קיח) וברשב"ש (רס"י א ד"ה הצעיר). ומכל מקום במקום שיש רק חשש סכנה יש בזה איסור מדרבנן. [אג"מ (ח"ומ"מ ח"ב סי' עו). ועי' בדרכ"ת (סי' קטז ס"ק טו). והארכנו בזה בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון ק"י].

גדר סכנה

כל דבר שהעולם נוהגים לעשות כן ולא לחוש משום סכנה, מותר לאדם לעשות כן דשומר פתאים ה', ומה שקצרה יד האדם לדעת ולזהר ממנו הקב"ה שומר עליו. אולם דבר שהעולם חוששין לו משום סכנה הרי הוא בגדר סכנה. [הגרש"ז א"צ"ל (שש"כ פ"לב הגה ב). ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון ק"י].

דינים מיוחדים בשעת מגיפה

איסור לסכן עצמו בשעת מגיפה

מי שעלול להסתכן מחמת מגיפה וכדו', עובר על "ונשמרתם" כמבואר לעיל. ומ"מ במצב שיש בו חשש רחוק של סכנה, אין בו משום "ונשמרתם", וע"כ מותר לטוס למקום שהחשש הדבקות קיים באחוזים נמוכים אע"פ שהם גבוהים מאשר ממקום מוצאו. והכל לפי הענין. [נאפי' באופן שמותר לחלל שבת ע"מ להצילו, מ"מ ע"פ הדין מותר לו להכנס למצב זה וכמו שבארנו עמיקתא בגליון פ"ח. ועי' בזה בשמעתא עמיקתא גליון שכי"ג].

איסור לסכן אחרים

אם מסכן אחרים כגון שעלול להדביק אחרים, עובר אף על "לא תשים דמים", כי נצטווינו במצוה זו להסיר כל מכשול העלול להביא אחרים לידי סכנה. [נרמב"ם (רוצח פ"א ה"ד). וי"ל שגם עובר על עוד איסורים עמיקתא גליון שכי"ג].

להכנס לבידוד בזמן מגיפה

אמרו חז"ל שאם יש דבר בעיר "כנס רגליך", כלומר הסתגר בביתך ואל תצא לחוץ. ואם יש רעב בעיר "פזר רגליך", כלומר לך לחפש מזון. [ב"ק (ס: ובה"ל (סי' תקנז ד"ה בדמקום חולין)]. ואם יש צורך לצאת עכ"פ ילבש מסיכה סביב לחוטמו ופיו. [נעי' בה"ל (שם) בשם פתחי עולם (שם) ס"ק ק"ז לענין מחלת החלצרי"א, עיי"ש].

למנוע התכנסויות

יש למנוע מהתכנסויות גדולות אף בתפלה בצבור וכדו'. [נעי' באגרות הרע"א (סי' עא) שכן תנהיג דמנו שלא יהיו בבה"כ יותר מנ"ו איש, ואף כתי' שיש מקום למנות שוטר שעמוד על פתח בית הכנסת ע"מ לעקוף על שמירת התכנסות]. ומ"מ הכל לפי הוראות השלטונות בכל מקום ומקום וכמו שנבאר להלן.

חובה להימלט ממקום מגיפה

אם יש מגיפה בעיר (ר"ל), אם ניתן, יש לברוח משם, ויש לצאת בתחילת הדבר ולא בסופו. [מהרי"ל (ס"ג), רמ"א יו"ד סי' קטז סעי' ה], דלא כמו אלו שדקדקו מזה שלא אמרו בבב"ק שם לענין מגיפה לצאת לעיר אחרת כמו שאמרו שם לענין רעב, שבדבר לא אומרים שיצא לעיר אחרת]. ויש בזה אפילו חיוב. [נשי"ש (ב"ק פ"ו סי' כז)]. אלא שחיוב זה הוא אם אין בידו להיות בביתו ע"מ להינצל מהמצב של סכנה, אבל אם בידו לעשות כן י"א שאין חיוב לברוח והוא רק עצה טובה. [זרע אמת יו"ד ח"ב סי' לב ד"ה הרי נר"ו]. ובזמננו שהמגיפה התפשטה בהרבה מקומות בעולם אין כ"כ אפשרות לברוח ואדרבה לפי החשש הדבקות ע"י טיסות למקום למקום הוא גבוה, ולמעשה הכל לפי המקום והזמן וסוג המגיפה. [נעי' משי"כ בס"ד בשמעתא עמיקתא גליון תמ"ג].

חובה להישמע להוראות ע"מ למנוע הידבקות

חובה להישמע להוראות השלטונות ע"מ למנוע התפשטות של נגיף, כי אסור לסכן את עצמו ואחרים. וכל או"א מחויב לנהוג לפי הוראות המדינה שנמצא בה. וכבר גדולי עולם בשעתם שיתפו פעולה עם הרשויות והפליגו בהזהרות ע"מ לעצור מגפות שפרצו בזמניהם. [נטעם החובה היא כי הוראותיהם מבוססות ע"י רופאים וכבר מבואר בסימן תרנ"ח דרופא אפי' עכו"ם טאמן במקום חשש סכנה. ואע"פ שיש מדינות שמקילות יותר בכללים אלו, מחויב לעשות כהוראות המקום שנמצא שם כי יש בזה משום תקנת המדינה כמבואר בסמוך. ועוד י"ל דלפעמים הוי בכלל ספק סכנה ולחומרא. ועוד טעם לחיוב זה הוא ע"פ החת"ס (ח"ומ"מ סי' לד) שכת': שתקנתו שנעשו ע"י שלטון לטובת הצבור למנוע אסונות ואם לא נעשו על ידם היה חיוב עלינו לעשות כזה, אסור לעבור עליהם, ואין לזה שייכות לדד"ד. וכן הוא בשבט הלוי (ח"י סי' רצא) ובפתח"ש (ח"ד עמי יד). וכן הורו גדולי הפוסקים שליט"א עתה מחמת התפשטות נגיף הקורונה. ועי' באגרות הרע"א (סי' עא) ששיין פעולה עם הרשויות ע"מ למנוע המגיפה. ועי' עוד בשמעתא עמיקתא גליון תמ"ג].

להודיע לרשויות על מי שאינו שומר על ההוראות

מי שאמור להיות בבידוד ואינו עושה כן, כיון שמסכן את הרבים אם אפשר יש להתרות בו ואם לא שמע או שלא היה אפשרות להתרות בו, מותר למסור לרשויות. [נעי' ברמ"א (ח"ומ"מ סי' שפח סעי' יא), בפתח"ש (ח"י פ"א אות ו) ובא"מ (או"ח ח"ה סי' ט אות יא), ואכמ"ל. וכן הורו גדולי הפוסקים שליט"א עתה מחמת התפשטות נגיף הקורונה].

קביעת תענית

מתקנים תענית צבור בשעה שהתפשטה מגיפה. [שו"ע (או"ח סי' תקעו סעי' ב). ומ"מ עיי"ש שמגיפה פירושו שבות עכ"פ א' מחמש מאות איש מהדרים בעיר. ובס"ד במגיפת הקורונה עי"פ במקומותינו רחוק מזה, ועיקר ההוראות הם כדי למנוע ההתפשטות]. ומ"מ בזה"ז אין מתקנים ת"צ כלל בשעת מגיפה כי שחששו שיתכנו בשעת המגיפה מחמת חולשה הנגרמת מחוסר אכילה ושתיה. [מ"א (ס"ק ב) כי מנוסה הוא כשאינו אוכל ושותה קולט ח"ו שינוי האויר. וכן פסקו הערוה"ש (אות ט) והמ"ב (ס"ק ב). וכן הביא הברכ"א (אות ד) ושכן אמרו משם הרמ"י ז"ל. והנה מלשון המ"א שכתב שהאידא אין מתענים כלל, וכן מסתמית הברכ"י, משמע דאף באופן שלא ידוע שיש חשש בצום מ"מ נהגו שלא לצום משום שמצינו בזה חשש סכנה].

לצום בשאר תעניות כשיש מגיפה

אע"פ שלא קובעים תענית מחמת דבר משום חשש סכנה, בצומות אחרים כגון תענית אסתר וכדו', אם לפי הרופאים אין מניעה לצום כלל כי אין הדבר מעלה חשש ההדבקות בנגיף, נראה שאין לפטור מהצום. והכל לפי הענין. [כ"י אין זה דומה להא דלעיל שי"ל שחששו לתקן צום בעיתים אלו שלא יבואו לידי סכנה משא"כ בצום שחיובו מטעם אחר. וכן נראה מהב"ל (סי' תקנז שם)].

פרישות

אע"פ שיש איסור תשה"מ בשעת צרה (פרט לחשוכי בנים) [נרמ"א (סי' רמ סעי' יב)], מ"מ בשעת מגיפה אין איסור, עכ"פ אם לא התפשטה ממש. [אי"ר (שם אות כ) בשם בשכנה"ג (הגה"ח אות ד) דדוקא צרות דומיא דרעב כגון על הירקון ועל השדמן והמזונות, אבל בשאר צרות כגון דבר וחכר בר מינן וכיצוא כו מותר. ועיי"ש שהביא שיש חולקים, אולם משמע מדבריו דס"ל שכן העיקר להלכה. והשעה"צ (סי' תקנז אות ח) הביא דברי השכנה"ג אולם משמע שם דלא ס"ל ממש בדבריו, ומ"מ עיי"ש די"ל דתעניות אלו בלא"ה י"ל שאינם אלא ממדת חסידות. ויעו"י בצמ"א (ח"יג' סי' כא) עוד שהאר"ק בזה וכת': לענין שעת מלחמה שאין לאסור, עיי"ש. ולפ"ז יש מקום להקל בזה עכ"פ כל שלא התפשטה מגיפה ממש (ומבואר לעיל שמגיפה ממש היינו א' מת"ק מת ר"ל) בפרט שלפעמים יוכל הדבר לגרום למכשול. וכתבנו עוד מזה בס"ד בקונטרס קדושת הבית ואכמ"ל].

ריבוי תפילות ונתינת צדקה לעצירת מגיפה

מרבים בתפלות ובאמירת הקטורת וגווזין תענית בפדיון ומחלקין לעניים ומרבינ בצדקה. [ערוה"ש שכת' שמ"מ מרבים בתפלות ובאמירת הקטורת וגווזין תענית בפדיון ומחלקין לעניים ומרבינ בצדקה [וזהר (בראשית דף ק), ע"כ. ועי' באגרות רע"א (שם) וענין איזה תפלות לומר].

תפילה וקריאת התורה

תפלה בצבור במקום שיש חשש פגיעה בכריאותו

אע"פ שיש להשתדל להתפלל בבהכ"נ עם הצבור. [שו"ע (סי' צ סעי' ט)]. מ"מ מי שאין בידו להתפלל במנין מחמת חשש לשמירת הדבקות יתפלל ביחידות. [דהרי"מ מצנינו ביד אליהו (סי' ז ד"ה ומלשון) שפסק שבמקום הפסד ממון אינו מחויב להתפלל בצבור, דאין זה אלא הידור מצוה וע"כ אמרו בלשון "ישתדל" להתפלל עם הצבור. ועיי"ש בדבה"כ יתפלל בביתו ולא בבהכ"ס כיון שאסור להקדים תפלתו לתפלת הצבור, אא"כ גלוי לכל ונראה שמחמת האונס מתפלל ביחיד בדבה"ג עדיף שיתפלל בבה"כ. והביאו המ"ב (סי' צ ס"ק כט), ולפ"ז בחשש חולי וק"י יש סכנה שאי"ל להתפלל בצבור. ועי' משי"כ בשמעתא עמיקתא גליון קמ"ד].

לשמוע חזרת השי"ן וקדושה דרך טלפון, שידור חי וכדו'

מי שאין בידו להתפלל במנין מחמת שהוא בבידוד וכדו' לכתחלה יתפלל בשעה שהצבור מתפללין, ואם בידו לשמוע קדושה וקדש דרך הטלפון, שידור חי וכדו' טוב שיעשה כן ויכוון לצאת יד"ח קדושה וכדו' מדין שומע כוונה. [ועד"ק שידוע"ל לשי"ן שידור צדקנין כוונת שומע ומשמיע. ועי' בהגה דלהלן]. והעונה אמן על הברכות ששומע בדרך זו יש לו על מי לסמוך. [נעי' במחש"ש לשתיו שם דאין לענות אמן בבה"ג. וכן נקט במועדים וזמנים (ח"י סי' קה). אולם האג"מ (ח"ד סי' צא אות ד) פסק שיש לענות אמן על ברכות אמן על מספק. ועי' בבאר משה (ח"ג סי' קסו)].

טלפוליס למקום המקום לצבור צבור

צבור שאין להם ס"ת ואין בידם להגיע למקום שיש ס"ת, מותר להביא להם ממקום אחר. ועל כן המקיימים בימים אלו מנינים מצומצמים בבתיים רשאים להביא מהבכ"נ ס"ת גע"מ לקרא בצבור. [שו"ע (סי' קלה סעי' יד), בה"ל (שם על סעי' יד ד"ה אין) ובית שערים (או"ח סי' מח). ועי' בשמעתא עמיקתא גליון שי"ג]. ואף אם חלק שמעו הקריאה אם יש לפחות ששה שלא שמעו מותר. [בה"ל (סי' קמג ד"ה בפחות)].

לצורך יחידים

אין להביא ס״ת לצורך יחידים שאינם יכולים להגיע לשמוע הקריאה, פרט לצורך פרשת פרה וזכור. [שו״ע (שם), בה״ל (שם) ומ״ב (סי׳ק מו)].

לצורך אדם חשוב

אדם חשוב בתורה מותר בשעת צורך להביא ס״ת לצורכו, וטוב לקבוע מקום לס״ת יום או יומיים לפני, או מזמן שמביאים הס״ת לשם. [רמ״א (שם) ומ״ב (סי׳ק ט). ועי ביאור הלכה (שם ד״ה ואם הוא) שצידד קצת שמחמת עושר חשיב חשוב].

מ״ה ארון קודש במקום

אם מכינים ארון ומכניסים שם הס״ת יום או יומיים, אין איסור להוציא הס״ת אף לצורך יחיד. [רמ״א (סי׳ קלה סעי׳ יד)]. ויש מקילים שאם הכינו מקום לס״ת אפילו לצורך אותו יום בלבד מותר להוציאו משם. [מ״א (סי׳ק כב), א״ר (אות יח), פמ״ג (מ״י סי׳ יב) ומהרש״ם (דעת תורה שם ד״ה אבל). ועי בערוכהושיב (אות א׳) שהמנהג לדקדק שקראו בו ג״פ דוח מקרי כקביעות. אולם דעת הגרשז״א זצ״ל (הליכ״ש תפלה פ״ב אות לח) שאין למנהג זה יסוד. רדעת האגמ״ם (נ״ייד ח״ד סי׳ אא אות יג) שיש להשתדל לכתחלה לקרוא גיפ״. ויש מפורסי בני ספרד שאוסרים אף כשמכניסים מקום לס״ת. [כח״ח (אות פג) כי לפי הזוהר שאסור אף להוציא מבכה״י לבכה״י אף כשמייחד לו מקום ארון].

שמיעת קריאת התורה דרך טלפון, שידור חי וכדו'

מי שאין בידו לשמוע קה״ת מחמת שהוא בבידוד וכדו', ובידו לשמוע דרך טלפון או שידור חי, טוב להדר לעשות כן. [דאע״פ שאם לא התפלל בצבור לא חל עליו חובה לשמוע כמבואר בהב״ל (ססי׳ קלה ד״ה אין מבאיאן), מ״מ עי״ש שעכ״פ יש לו מצוה לשמוע, ועי״כ יש מקום להדר ב״יד לשמוע ע״י טלפון וכדו' שצריך שיהיה בפנים א', וזה א״א כשיש חורים קטנים. והשגט הלוי (ח״א סי׳ כד) כת' להקל בזה במקום שאי״א לו קלה ד״ה אין מבאיאן), מ״מ עי״ש שעכ״פ יש לו מצוה לשמוע, ועי״כ יש מקום להדר ב״יד לשמוע ע״י טלפון וכדו' כי לפי רוב הפוסקים יש לצרד שמחז, וזה מבואר בשגט הלוי (ח״א סי׳ פד) ובאגמ״ם (ח״ב סי׳ קח ח״יד קכו), דלא כהמנח״ש (ח״א סי׳ ט) דס״ל דלא מועיל. ועי בשמעתא עמיקתא גליון קנ״ח].

טבילת עזרא

הנהוג לטבול טבילת עזרא וחושש משום הדבקות או שאין בידו לטבול, יסמוך על שפרכת טו' קבין ע״י שפרכת מים נגד ראשו וגופו במקלחת שבבית (ויעמוד זקוף ושתי ידיו מונחים נגד לבו ולא ידחק אותם בחיבוק הרבה רק בריווח קצת כדי שיבואו המים גם שם). נע״י בשריית צור יעקב (טו' ט) דס״ל שמועיל שפרכת טו' קבין ע״י מקלחת בתנאי שיהי נזול בלי הפסק. וכן פסקו החלקת יעקב (נ״ייד סי׳ קיט) והמנח״י (ח״ג סי׳ טו). אולם דעת החזו״א (דעת נוטה הלי קר״ש הגה צח) שלא מועיל משום שצריך שיהיה בפנים א', וזה א״א כשיש חורים קטנים. והשגט הלוי (ח״א סי׳ כד) כת' להקל בזה במקום שאי״א לו לטבול. ושיעור ט' קבין לחזו״א (מידות ושיעורי תורה) הוא כ- 21.6 ליטר. ולגר״ח נאה השיעור הוא 12.44 ליטר. ועי במנח״י (ח״ד סי׳ כא). וכתבנו עוד מזה מילי דטהרה - קדושת הבית. ומ״מ נראה שסופר סת״ם המדקדק לטבול לפני הכתיבה אם מיקל בימים אלו לשפוט ט' קבין ויודיע לקונה שלא טבל ממש. [כי הדבר תלוי במי אם מהני בכח״י ויש בזה משום אכילה]

ד י נ י ש ב ת

יציאה לרה״ר עם מסכה בפנים

הלבוש מסכה על פניו ע״מ למנוע הדבקות לעצמו או לאחרים (ומחמת זה מקפיד שלא להסירה ברשות הרבים) רשאי לצאת בהן בשבת במקום שאין עירוב, ויהיה שלא לטלטלה בידו ויקשרנה היטב ע״י קשר ענף באופן הדוק לפניו. [נע״י בשו״ע (שם סעי׳ נא) שמותר לצאת במצנפת שתולים בצוואר למי שיש לו מכה בידו או באוזנו, וכן בסמרטוטין הכרוכים על הדי או לה הצבעע שיש בה מכה, עי״כ. וביאר המ״ב (סי׳ק קפ) שכל אלו אינם נחשבים להם משאוי אלא הם כתכשיט להם, עי״כ. ועי״ש במ״ב סבאן תקומה (אבן לידעה שכסחה על אשה לא תפיל), ובמשקל שקשלו כנגדו שלא תפיל, ואפי׳ לא תנערה עדין. מבואר שדבר שדבר שיש בו אדם שאין הרפואה בעצם הדבר אלא מניעה ממגע על חולי וכדו' חשיב מלבוש. ולפ״י נמצאנו למדן שתכשיט אין פירושו דוקא דבר הנעשה לנוי, אלא דבר שאדם עונד אותו על גופו ומשמשו. וכ״כ השו״ע (ח״א סי׳ אא). ולפ״י ח״ה ב״יד גזיתו לצורך מניעת הדבקות שאין בו משום הוצאה. בפרט באופן שיש משום חימום הפנים כמבואר להלן. וכן פסק הגר״א וייס שליט״א. ועי בשמעתא עמיקתא גליון שע״א].

יציאה לרה״ר עם כפפות מגומי

הלבוש כפפות על ידיו למנוע הדבקות לעצמו או לאחרים (ומחמת זה מקפיד שלא להסירם ברשות הרבים), רשאי לצאת בהם בשבת במקום שאין עירוב ומ״מ יזהר שלא לטלטלם בידיו. [נע״י בשו״ע (סי׳ שש סעי׳ לו) ובמ״ב (סי׳ק קלט וקמא) שמותר ללבוש כפופת בשבת (ואם נהוג להתיר בזה) והטעם שהם מלבוש גמור שעשוין להגן מפני הקור, אלא שראוי לחוש למחמירים כי לפעמים צריך למשמש בידיו להסיר ממנו כנה או פרעוש העוקצתו וחישישן שמא ישכח ואתי לאתויי ד״א בריה, עי״כ. ונר׳ ב״יד להתיר לכניע לא מעט אם מחמם את גופו דשרי לדעה הראשונה וגם לדעה השניה י״ל דכיון שלובש אותם ע״מ לא להדבק אין לחוש שריוצאם, אלא אם אין נימא שלא משתמש לחמם הגוף י״ל כיון שועשה כן ע״מ לא להדבק במחלה לא חשיב משאוי וכמו שביארונו בהגה לדעיל. וכן פסק הגר״א וייס שליט״א].

הרטבת כפפות גומי

מותר להרטיב כפפות גומי או פלאסטיק אין בזה חשש סחיטה. [נש״ש״כ (פ״יב אות יד ופ״יד אות טו)]. ויש מחמירים בזה. [במנח״י (ח״ג סי׳ מט)].

שימוש בגיל לחיטוי ידים

מותר להשתמש בגיל המיוחד לחיטוי ידים העשוי כנוזל הנספג בגוף ללא צורך במים כי בחומר זה אין חשש משום ממרח. [נש״ש״כ (פ״מ אות יד)].

להתרחץ בהמים לאחר טבילת מצוה

עקב המצב מומלץ להתרחץ היטב לאחר טבילה ע״מ למנוע הדבקות, ועי״כ במקום טבילת מצוה יש להתיר להתרחץ אחר הטבילה, ואם יש צורך בזה יש להתיר אין במים חמים שהוחמו מער״ש או בשב בתהית. ויש להיזהר מסחיטת השיער. [דלא גרע ממשי״כ בחי הרע״א (סי׳ שז על סעי׳ ה וסי׳ שכז) דמנעטער רשאי אפי׳ בשבת לרחוץ כל גופו במים שהוחמו מער״ש. וכן פסק בהב״ל (רסי׳ שכז). ועי באור לציון (ח״ג ופכ״א) שחדר אמבטיה שבבית אינו בכלל מרחץ ולא שייך לגבוי וחיבת הכלים. ואיכ שועשה משום חשש הדבקות יש להקל במקום הצורך בפרט בטבילת מצוה שיש חשש שימנעו מלטבול מחמת זה].

מודירת חום

מותר למדוד חום בשבת באמצעות מד חום כספית. [נע״י בשו״ע (סי׳ שז סעי׳ ז) ובמ״ב (סי׳ק לו). וכן דעת הגרשז״א זצ״ל (ש״ש״כ פ״מ הגה ג)]. אולם אין להשתמש לצורך זה במד חום חשמלי או דיגיטלי. וכן אין להשתמש במד חום שמכח חום גופו מופיעות עליו אותיות או מספרים, מחשש מלאכת כותב. [ואחרות שבת (ח״ב סי׳ אא קטו). ואי״א אם אין בידו להשיג מד חום רגיל וצריך לדעת רמת המד ע״מ לטפל בחולה, נראה שמותר להשתמש בו, וכן אלא כתב שאינו מתקיים שלא כדרך כתיבה מתבן שבארנו בגליון ת״יד דבכה״י חשיב מלאכה כלאח״י ודיליקנו ע״י עכו״ם או קטן ואי״א יעשה בעצמו בשינוי]. אולם באופן שהאותיות נכתות כבר לפני השימוש, אלא שהם מתחזקות במגע על האדם, לאחר זמן וחזרות למצבם הראשון, מותר להשתמש במד חום בשבת. וכמו כן מותר להשתמש בגלאי חום שעל ידי שינוי בדרגת החום משנתנה בו הצבע. [נש״ש״כ (פ״מ אות ב)]. ובמידה שיש חום יש לנהוג ע״פ ההנחיות.

שריית כבסים בחומר חיטוי

אף שאסור לשרות כבסים בתוך מים בשבת, מותר לשרות את הכבסים של חולים במחלה מדבקת בחומרי חיטוי כדי למנוע הדבקות, אבל לא יעשה אחרי שריית הכבסים כל פעולת כיבוס נוספת. [נש״ש״כ (פ״מ אות ו)].

אמירת תהילים עקב המצב

אין צועקים ולא מתרועעין בשבת על שום צרה חוץ מצרת המזונות שצועקים עליה בשבת באמירת עננו בתפלה. [שו״ע (סי׳ רפח סעי׳ ט וסי תקעו סעי׳ ו) ומ״ב (שם)]. ועי״ש במ״ב שפני צרת מזונות אף מתדיין בחול. ומ״מ כתי השו״ע (שם) שצרת המזונות היינו כשהוליד דברים של סחורה שרוב חיי אנשי אותה העיר מהם, ונתמעט המשא והמתן עד שיצטרך התגר למכור שוה עשרה בששה]. ומ״מ אם מחמת אנשים הנמצאים בסכנה עכשיו, מתפללים עבורם בשבת, והכל לפי המקום והזמן והוראות גדולי הפוסקים שבכל אתר ואתר. [נע״י בארחות רבנו (ח״א עמי׳ ככד) שבשעת מלחמה הורה בעל הקהלות יעקב זצ״ל לומר תהילים].

חובת הצלה בשבת ויו״ט

במקום חילול שבת

מצוה על כל ישראל להציל חבריו במקום פק״י, אפילו שהדבר כרוך באיסור תורה כחילול שבת, דכתיב ״וחי בהם״ וי״א תעמוד על דם רעך״. [תשב״ץ (ח״ג סי׳ לו ד״ה וגם הראב״י) ומ״ב (סי׳ שכז סעי׳ ד וסי׳ק ו)]. ועל כן חולה שיש בו סכנה מצוה לחלל עליו שבת, והזיוז, הרי זה משובח. [וינמך (פד) ושו״ע (שיכח סעי׳ ב)]. ואפילו אם מתקן עמו דבר אחר כגון שפירש מצודה להעלות תינוק שנפל לנהר וצד עמו דגים, וכן כל כיוצא בזה, הרי זה משובח. [שו״ע (שם סעי׳ ג)].

גרי סכנה

כל שדרך רוב בני אדם לברוח מאותו ענין מחמת חשש סכנה שבו, הרי זה בכלל ספק פקוח נפש [מנח״ש (נח) סי׳ לו אות ב ד״ה ולענין]. ועי בשמעתא עמיקתא גליון קי״ח. ופעמים שאף מצב שיש בו חשש סכנה אלא שע״פ הדין מותר להכנס אליו ואין בו משום ״ונשמרתם״ (כמבואר לעיל), מ״מ עדיין דוחה את השבת. [דהנה לא מצינו שבנ״א מחויב ללכת להתרפאות ממומחה גדול אף כאפשר לו, כשיש לו רופא אחר המוכן לרפאותו, ומאידך לענין שבת מבואר בפוסקים (עי״י להלן ובשמעתא עמיקתא גליון קפ״ב) שמותר לחלל עבור הבאת רופא מומחה יותר. והיינו טעמא דכיון שהשבת נדחת מפני פק״י הותר לחלל עבורה אפי׳ בצד רחוק, וגדולה מזו כתב השו״ע (סי׳ שכז סעי׳ ד) דכל שרגילים לעשות לחולה שיש בו סכנה בחול אע״פ שאין במניעת הדבר משום סכנה עבדינן בשבת כיון שהחולי יש בו סכנה. וכעין חילוק זה מבואר בתוס׳ נדה (מד. ח״א אהרן), עי״ש. [וכן שמענו מחשובי המורים שליט״א].

הרשע לעצמו

החושש לסכנה לעצמו בכל מיני מצבים שיש בהם צד סכנה, אף אם אין דרך העולם לחשוש עליהם, לפעמים לא בכלל סכנה כלפי עצמו, ורשאי לחלל שבת להנצל ממנה. והכל לפי הענין. [נע״י בצפנת פענח (ח״א סי׳ לט) שאדם שמדמה בעצמו בעת המהומה מפני גייס שע״יז יהיה לו סכנה, ומותר לו לעבור על איסורי שבת ולברוח אע״פ שאין בזה סכנה ממש אלא שמיתירא הוא מהסכנה, אבל לאחרים אסור לחלל שבת עבורו ובדרך זה כתי האגמ״ם (ח״א סי׳ קכז ד״ה ומשי״כ). ועי בשמעתא עמיקתא גליון קצ״א].

חילול שבת ע״מ למנוע התפשטות מגפה

מחללין שבת ע״מ למנוע התפשטות מחלה העלולה להמית אפי׳ עדיין לא היו מתים מחמתה. [חזו״א (אהלות סי׳ כב סי׳ק לב)]. וכל שדרך רוב בני אדם לברוח מאותו ענין מחמת חשש סכנה שבו, הרי זה בכלל ספק פקוח נפש [כמבואר לעיל בשם מנח״ש], על כן במקום הצורך מחללין שבת ע״מ לאתר מי שעלול להדביק אחרים בנגיף כדי להכניסו בבידוד.

מי שאין הנגיף סכנה אצלו

אף במקום שכלל ישר כשלעצמו אין סכנה, אלא שעל ידי הוראה כללית שלא לחלל שבת, עלולה להיגרם סכנה, מורין לחלל אף ליחידים (כשהשעה צריכה לכך). ועל כן אף בנ״א שסכנת הנגיף אצלם רחוקה מ״מ חייבים לשמור על הכללים ואף לחלל שבת אם יש צורך הכרחי בכך ע״מ שהדבר לא יגרסם כחשש חיים עקיפה לאחרים. [נע״י במהר״ל דסקי׳ (קו״א סי׳ ס) שהגיה מתוס׳ (סנהדרין כו. ד״ה משרבו) בשם הירושלמי שיש לעבדו השדה בשביתת ע״מ שיהיה להם לשלם הארנונה למלך, ואע״פ דהויא איסור דאוי, מ״מ משום פק״י התירו, דאם ישאל המלך מהם לתת את המס ולא יהיה להם ממה לפדות ימוותו בתפיסת המלך. והוכיח מאנן שבמקום חשש סכ״י מתירין אף לעשירים לעבד את הקרקע ולעבור על איסור תורה משום חשש פקו״י של יחידים. ועי בזה בשמעתא עמיקתא גליונות קצ״א ושכ״ס].

לענות לטלפון ע״מ לקבל תוצאות האם נושאא נגיף הקורונה

הממתין לתשובה בדיקה האם נושא בנגיף, עליו לענות בטלפון אף בשבת כדי למנוע הדבקות על אחרים, לפנותו מידי ולאפשר חקירה ע״מ לבדוד את כל מי שבא עמם במגע ישיר, ומ״מ אם אפשר ע״י עכו״ם או בשינוי צריך לעשות כן. [נע״י בהגה לדעיל. וכן הורה הגר״יזי זילברשטיין שליט״א].

להסתכן לצורך הצלה

להסתכן על מנת להציל אחרים

במקום שצריך להסתכן בגופו בשביל להצילו מסכנה גמורה, אם צריך להכנס בספק פקו״י, אינו חייב לסכן עצמו [וגדר "ספק סכנה" תלוי בכל אדם ואדם לפי מה שהוא, במקום, בזמן וכדו', וצריך לשקול הדברים היטב ולא לדקדק ביותר, וכבר אמרו המדקדק עצמו בכך בא לידי כך]. [רדב״י (ח״ג סי׳ תרכו), פת״ש (ח״מ״ש שם סי׳ק ב וי״יד סי׳ קנו סי׳ק טו) ומ״ב (סי׳ שכז סי׳ק יט)]. ואפי׳ איסור יש בדבר. [פת״ש (נ״ייד סי׳ רב סי׳ק א) בשם יד אליהו (סי׳ מג). וכי״כ הצ״א (ח״ס סי׳ מה אות יג וחט״ו סי׳ ע)]. ומ״מ אם אין ספק סכנה ממש יכול להחמיר על עצמו, ולמדת חסידות יחשב לו זאת. [נצ״ח (שם)]. ועי״ש שדבר זה נוגע לענין תרומת איבר (כגון כליה) ע״מ להציל את חברו מסכנה ודאית. וי״א שרשאי להחמיר על עצמו אף במקום שיש ספק סכנה אם בידו להציל את חברו בבירור. [אגמ״ם (נ״ייד ח״ב סי׳ קעד ענף ד סד״ה ואיכ) ומנח״י (ח״ו סי׳ קג)].

כפנתו את רחוקה

אע״פ שבמקום ספק סכנה אין עליו להסתכן ע״מ להציל חברו, מ״מ כל זה בספק שקול, אבל אם ע״פ הרוב אין סכנה חייב להציל את חברו (ואע״פ שבסכנה לא הולכים אחר הרוב, בנוסף לרוב יש כאן סכנה ודאית של חברו). [גשט הלוי (ח״ס סי׳ פז)].

חברו תלמידו כהם

י״א שאם מי שבסכנה הוא ת״ח אע״פ שגם באופן זה אין חיוב לסכן נפשו עבורו, מ״מ יש בזה מצוה ועיכ״פ רשות לסכן א״ע עבורו. [נצ״ח (ח״ס סי׳ מה אות יד)]. ומ״מ אסור להיכנס בסכנה ודאית להרג את חברו להצלת ת״ח. [אגמ״ם (נ״ייד ח״ב סי׳ קעד ענף ד ד״ה ואיכ)].

תפקידו להציל (אנשי הצלה וכדו')

כל זה במי שאין תפקידו להציל ולחלץ, אבל מי שתפקידו להציל ולחלץ אינו נפטר מלהציל את חברו אין במקום שיש ספק סכנה ולמנוח רבה יחשב לו. [נצ״ח (ח״ס סי׳ יז פ״ה וח״יב״ב סי׳ נז). ובשגט הלוי (ח״א סי׳ יא ורת אות ז) כתי שאסור לרפואים שיכולים להציל לחולים לברוח ולהסתלק מעיפ״י שהם חולים עם מחלה מדבקת מסוכנת, רק ישמרו עצמם ככל האפשר שלא להתדבק תקנתן הרפואה בעתים הללו. וי״ל דכן אנשי כיטחון חייבים אין להסתכן בספק סכנה כדי להציל חבריםה מודאי סכנה כי כן דרכה של מלחמה. ובדרך זה כתי בצ״א (ח״ב סי׳ ז וח״א סי׳ טו פ״י סי׳ק ג)]. וכן כל כיוצא״. ויש לדון דכיון שצמינו דמפני תיקון המדינה וצורך הנהגתה ע״פ מותר להסתכן, איכ במקום שיש מבת מדינה מחמת מקרים של סכנה החוזרים על עצמן, ממילא ע״י התערבותם של אלו שבדים להציל יש משום תקנת המדינה ועל כן מותרים להסתכן עבור זה (ואפשר שגם חיוב יש בדבר). והכל לפי המקום והזמן. והארכנו בזה בס״ד בגליון רל״ו].

במקום סכנה של רבים

במקום שיש משום הצלה של רבים, אם בידו להצילם, סכ״נ של רבים דוחה סכנה של יחיד. [חזו״א (נ״ייד סי׳ ס סי׳ק א ד״ה ויש, וסנהדרין סי׳ כח). וכי״כ באגמ״ם (נ״ייד ח״ב סי׳ קעד ענף ד ד״ה ואיכ)].

המידע הרפואי והנחיות שבגליון זה הינם כללים בלבד ואינם תחליף ליעוץ רפואי והנחיות הרשויות המקומיות

ניתן להאזין לשיעורי הלכה מבמעמח"ם שמעתא עמיקתא שליט"א בקול הלשון – טל': 6761* יש להקיש 1–3–8 שלווחה 65

ניתן לתרום דרך "נדרים פלוס" – יש להקיש: 1. קופות נוספות 2. חניכי ישיבות רמות ב' 3. גליון שמעתא עמיקתא

📞📧

הגליון נתרם בעילים שם להצלתה התורם ומשפחתו – לשאלות והערות ניתן להתקשר לפל' 0503–767–052

© שמעתא עמיקתא – להפצת הגליון במקום מגוריהם או לימודכם נא לשלוח בקשה לדואר": Amikta571@gmail.com

